

Complexnummer: 513154

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

-

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

513155, 513156, 513157

Woonplaats

Gorredijk

Gemeente

Opsterland

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Bij Hegedyk 20, 8401 BJ te Gorredijk

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex van de algemene BEGRAAFPLAATS bestaat uit de AANLEG zelf, het KLOKHUIS annex voormalig baarhuisje en een TOEGANGSHEK, alle oorspronkelijk uit 1926; de begraafplaats werd uitgebreid in 1942/46, waarbij gelijktijdig het klokhuis werd vergroot. De gebouwde elementen zijn alle in expressionistische trant ontworpen, de begraafplaats heeft een formele aanleg. In 1920 verzocht de begrafenisvereniging 'De Laatste Eer' de gemeente Opsterland om, in verband met de slechte situatie op het kerkhof van Gorredijk, om een nieuwe begraafplaats te stichten. In 1926 werd een perceel aangekocht uit de pastoriegoederen van de Hervormde gemeente van Kortezwaag, dat gedeeltelijk als begraafplaats zou worden ingericht. Het terrein ligt ten westen van en buiten de bebouwde kom van Gorredijk. In 1925 had de gemeentearchitect C. van Wamel daarvoor reeds een plan van aanleg ontworpen. Op de tekeningen van de vergroting van het baarhuis (1942) is ook de bestaande toestand weergegeven, een tekening van het toegangshek is niet voor handen. De inrichting van het begraafplaatsterrein is eenvoudig en symmetrisch in de lengterichting. De oorspronkelijke aanleg bestond voor tweederde uit een parkachtige aanleg rondom een uitgegraven vijverpartij en de eigenlijke begraafplaats met acht perken; het padenbeloop was bevoerd met schelpen. De aanleg van de voortuin is nog herkenbaar, maar de symmetrie is verbroken door de bouw van een aula met columbarium. Ter overbrugging van het niveauverschil tussen het pad rond de vijver en de begraafplaats in de strikte zin werd een bakstenen trap gemetseld met een naar buiten krullende bakstenen balustrade. Het graventerrein is opgehoogd met de uitgegraven grond uit de vijver en de omgrachting. In 1942 werd de begraafplaats aan de achterzijde met eenderde van het oppervlak vergroot naar ontwerp van de gemeentearchitect Chr. van Wamel. Deze uitbreiding werd op last van de bezetters stilgelegd en pas in 1946 hervat om in 1947 in gebruik te worden genomen. De vroegste begraafing op dit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gedeelte van het terrein dateert van 1947. In 1946 is bij de entree aan de rand van de centrale vijverpartij een monument opgericht ter herdenking van de gevallen in de tweede Wereldoorlog, vervaardigd door N.H. van der Kruk uit Bussum, voorstellend een gevallen verzetsstrijder. Dit monument valt buiten de bescherming van rijkswege wegens geringe artistieke waarde. In de zeventiger jaren van deze eeuw is bij de entree van de begraafplaats een nieuwe aula met columbarium gebouwd; deze valt eveneens buiten bescherming van rijkswege, wegens geringe architectonische waarde.

Waardering

Het complex de begraafplaats te Gorredijk, bestaande uit klokketoren en hekwerk, werd aangelegd in 1926. Het complex is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- vanwege de toegepaste stijlmotieven ontleend aan de Amsterdamse School,
- vanwege de redelijke mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege de redelijke mate van structurele en visuele gaafheid van de aanleg,
- vanwege de redelijke tot hoge mate van gaafheid van de individuele objecten van het complex, waardoor de ensemblewaarde wordt versterkt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513155

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82785/109

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Gorredijk	Opsterland	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Gorredijk	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Gorredijk	G			515

Omschrijving**

Inleiding

De algemene BEGRAAFPLAATS werd aangelegd in 1926 naar een plan van aanleg van de gemeentearchitect C. van Wamel uit 1925; de oorspronkelijke tekeningen voor de aanleg tonen vermoedelijk twee varianten voor een beplanting, die inmiddels grotendeels is vernieuwd. Het graventerrein is opgehoogd met de uitgegraven grond uit de vijver en de omgrachting. Ter overbrugging van het niveauverschil tussen het pad rond de vijver en de begraafplaats in de strikte zin werd een bakstenen TRAP in expressionistische trant gemetseld. In 1942 werd de begraafplaats aan de achterzijde met een derde van het oppervlak vergroot, waarbij het klokhuis niet aan het eind, maar in het midden van de begraafplaats kwam te liggen. Het plan van deze uitbreiding was eveneens van de gemeentearchitect Chr. van Wamel. De vergroting van de begraafplaats betekende een uitbreiding met vier perken; de grootte en ordening daarvan sluit nauw aan bij de bestaande aanleg. De uitbreiding werd op last van de bezetters stilgelegd en pas in 1946 hervat om in 1947 in gebruik te worden genomen. De vroegste begraving op dit gedeelte van het terrein dateert uit 1947. De grafmonumenten zijn van lokaal-genealogische belang en worden niet van rijkswege beschermd. De aanleg van de voortuin is nog herkenbaar, maar de symmetrie is verbroken door de bouw van een aula met columbarium. Ondanks de wijzigingen in de beplanting en enkele paden is een dergelijke eenvoudige, maar uitgebalanceerde aanleg in Friesland dermate zeldzaam dat bescherming daarvan gerechtvaardigd is.

Omschrijving

De inrichting van het begraafplaatsterrein is symmetrisch in de lengterichting. De aanleg bestaat uit de aanleg van een wandeluin rondom een uitgegraven vijverpartij en de oorspronkelijke begraafplaats met acht perken; het padenbeloop is bevoerd met schelpen. Ter overbrugging van het niveauverschil tussen het pad rond de vijver en de begraafplaats in de strikte zin werd een bakstenen trap

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gemetseld met een naar buiten krullende bakstenen balustrade. Tot de oorspronkelijke beplanting behoren nog enkele taxusbomen rondom de vijver; de overige beplanting is van jongere datum: aan weerszijden van het toegangshek zes kastanjabomen, rondom de begraafplaats een beukenhaag met eikebomen. Het oudste gedeelte van de begraafplaats bestaat uit acht grasperken met graven; het nieuwe gedeelte bestaat uit vier perken met grafrijen in het gras en smalle paden daartussen. Aan de grens van de wandeltuin en de begraafplaats is een gesnoeide coniferen haag met een driehoekige doorsnede. Langs de paden van de nieuwe uitleg, die uitkomen op het baarhok staan gesnoeide en ongesnoeide taxushagen en op de kruisingen conisch gesnoeide coniferen.

Waardering

De aanleg van de Gemeentelijke begraafplaats en trap uit 1926 en 1942/46 is van algemeen cultuurhistorische en landschappelijke waarde:

- vanwege de redelijke mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de redelijke mate van structurele en visuele gaafheid van de aanleg,
- vanwege de hoge mate van esthetische kwaliteit van de trap,
- vanwege de hoge mate van continuïteit in de stijl van aanleg,
- vanwege de redelijke tot hoge mate van gaafheid van de individuele objecten van het complex, waardoor de ensemblewaarde wordt versterkt.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 513156

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82785/84

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Gorredijk	Opsterland	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Gorredijk	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Gorredijk	G			515

Omschrijving**

Inleiding

Het KLOKHUIS annex BAARHUISJE, thans gebouw voor onderhoudsgereedschap van de begraafplaats, is een ontwerp van de architect C. van Wamel uit 1928 in een bouwtrant verwant aan het expressionisme. Het gebouwtje stond aanvankelijk aan het eind van het middenpad van de begraafplaats, maar kwam door een uitbreiding in 1942/1946 in het midden te staan. In 1950 werd het baarhuisje aan de achterzijde verlengd in hetzelfde materiaal en met eenheid van stijl, waardoor een onderscheid tussen beide perioden nauwelijks zichtbaar is. In de toren hangt een luiddklok uit 1952: 'GEGOTEN DOOR JACOBUS VAN BERGEN TE MIDWOLDA'. Deze klok vervangt een 18de eeuwse klok van Cyprianus Crans van Enkhuizen, afkomstig uit Hemrik, die in 1943 werd gevorderd door de bezetters en niet terugkeerde. De uitbreiding uit 1950 valt buiten de bescherming van rijkswege wegens de geringe ouderdom.

Omschrijving

Het oorspronkelijke klokhuis heeft een rechthoekige plattegrond en is samengesteld van een toren in twee bouwlagen met aan weerszijden twee ondiepe smallere lage aanbouwen van één bouwlaag, en een langere aanbouw van één bouwlaag aan de achterzijde. De gevels zijn in gemêleerde bakstenen gemetseld. De toren wordt afgesloten door een overstekend tentdak, belegd met zwart geglazuurde daktegels met op de kepers schubvorsten en met een gootlijst rondom. In de voorgevel een opgeklampte rondboogdeur, met traliewerk voor een deurruitje, in geprofileerde deuromlijsting. In de tweede bouwlaag van de toren galmgaten met een geprofileerde omlijsting. In de aanbouwen zijn verticale lichtopeningen van vier glasblokken. De linker en rechter zijgevel zijn identiek en worden bepaald door een aanbouw onder steil zadeldak, belegd met zwart geglazuurde daktegels, met oorspronkelijk op de nok schubvorsten. In de gevelwand een opgeklampte rondboogdeur met traliewerk voor het deurruitje, onder een rollaag. In de geveltoppen vlechtingen. In de tweede bouwlaag van de toren zijn twee rondboog galmgaten. De binnenwanden zijn beraapt met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

cement.

Waardering

Het klokhuis annex baarhuisje in expressionistische bouwtrant uit 1928 is van algemeen cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- vanwege de hoge mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de redelijke mate van architectonische gaafheid,
- als contemporain en essentieel onderdeel van de begraafplaats,
- vanwege de redelijke mate van visuele gaafheid in relatie tot de aanleg van en de ligging op de begraafplaats,
- vanwege de hoge mate van typologische uitzonderlijkheid.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Erfscheiding(D1)

Monumentnummer*: 513157

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82785/166

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Gorredijk	Opsterland	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Gorredijk	G			515

Omschrijving**

Inleiding

Het HEK op de grachtdam van de begraafplaats is ontworpen in een expressionistische trant. Het ontwerp is vermoedelijk van de gemeentearchitect C. van Wamel uit 1926. Het toegangshek is stilistisch te vergelijken met het eenvoudiger uitgevoerde hekwerk bij de niet beschermde begraafplaats van Tijnje.

Omschrijving

Het toegangshek is samengesteld uit vier bakstenen stijlen: twee hoge aan beide zijden van het centrale, dubbele toegangshekwerk en twee lagere aan weerszijden ervan voor de smallere voetgangerstoegangshekken. Het metselwerk is decoratief en in verschillende patronen uitgevoerd: een ingesnoerde voet in blokkenpatroon, de schacht in kruisverband met aan alle vier zijden een verticale zaagtand-decoratie en afgesloten door een veelhoekige bekroning. De ijzeren dubbele toegangshekken zijn grotendeels gesmeed in sierlijke patronen, evenals de enkelvoudige voetgangershekken. Van de draaiende hekken zijn de onderzijde en het gedeelte aan de scharnierende zijde gesloten ter versteviging. Aan de buitenzijde van de voetgangers-hekstijlen zijn vleugelstukken in dezelfde trant aangebracht.

Waardering

Het toegangshek op de grachtdam van de begraafplaats in expressionistische trant uit 1926 is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de toegepaste stijlmotieven ontleend aan de Amsterdamse School,
- vanwege de bijzonder hoge mate van gaafheid van het object,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de visuele gaafheid van het hek in relatie tot de begraafplaats en het klokketoren annex lijkbarehuis in de zichtlijn,
- als contemporain en essentieel onderdeel van de begraafplaats.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Erfscheiding(D1)